

Бобровська Олена Юріївна,

завідувач кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., проф.

УПРАВЛІНСЬКІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Наведені результати дослідження етапів еволюції засад місцевого самоврядування в Україні. Визначені особливості сучасного етапу реформування і децентралізації влади. Розглянуті питання правосуб'єктності повноважень і функцій місцевої влади в контексті фінансової децентралізації і організаційні аспекти реалізації нових прав і повноважень адміністративно-територіальних одиниць регіонального рівня.

Ключові слова: реформа місцевого самоврядування, територіальна організація влади, фінансова децентралізація, організаційна підготовка, програма, концепція.

Bobrovska Olena

MANAGEMENT PRINCIPLES OF IMPLEMENTATION OF FINANCIAL DECENTRALIZATION CONCEPT IN THE SELF-LOCAL GOVERNMENT

Nowadays financial relations between public authorities, namely between the executive and local authorities, are subject of significant changes. According to their own capabilities and functions it is necessary to clarify, renovate, define a new content and specification depending on the issues of financial support. The attention to the specification and distribution of new financial powers and responsibilities to regional authorities, methods and mechanisms for their implementation should be increased. All these aspects should be clarified, systematized and technology

solutions and tools should be managed in order to build an effective model of financial support.

The purpose of the article is to determine the genesis of the formation of local government in Ukraine, to form a system of self-governing functions and tasks at the stage of fiscal decentralization. Also, the aim of the article is to offer organizational support system of local finance for the construction and operation of a new local government model.

In the article the composition of reforms management support, measures to promote the distribution of powers and competencies, resources for local governments are considered. A project of the program and the concept of regions financial management system are proposed. Their constituents, the content and sequence of use in the process of implementation of the measures of fiscal decentralization are considered. The need for their construction based on the analysis and verification of the performance criteria of financial resources based on real achievements of economic activities in the regions is stressed. As well as the ability of local governments to combine into a single system influential factors and regulatory tools for specific stages of the implementation of the strategy and reform government are singled out.

The study of the evolutionary path and public legislative framework of formation and development of local government in Ukraine shows that administrative-territorial division reforming and financial decentralization require substantial revision of institutional, organizational and methodological support. However, effective management measures and their implementation processes at the local level have not been seen as a priority and an integral part of the reform at regional level.

Development of the program of information-analytical, methodical, organizational and institutional support should be preceded by successful construction and improvement process of fiscal decentralization. Measures within the separation of municipalities financial activities and local financial management systems creation also should be the basis of decentralization.

Considered managerial aspects of systemic reform at local government administrative units at the regional level allow to make conclusions:

- financial decentralization is the creation of a special institution to manage financial resources;
- development of concept and programs of local government reform should be priority steps in territorial reform at regional level;
- local finance management system at the regional level should be based on criteria of analysis and verification of financial resources effectiveness in accordance with real achievements of economic activities in their territory, activities of the regions. The ability of local governments to combine into a single system influential factors and principles should be included in the local management system;
- the concept and program management require adequate local finance reforms and cover all components of the system of financial management in the region.

The proposed content, directions and measures to implement the program of local government reform in the context of financial management decentralization can be considered as the basis for further research and practical steps of building a new model of local government.

Keywords: self-local government reform, territorial authority organization, financial decentralization, organizational training program concept.

Бобровская Елена Юрьевна

**УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РЕАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПЦИИ
ФИНАНСОВОЙ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ В МЕСТНОМ
САМОУПРАВЛЕНИИ**

Приведены результаты исследования этапов эволюции основ местного самоуправления в Украине. Определены особенности современного этапа реформирования и децентрализации власти. Рассмотрены вопросы правосубъектности полномочий и функций местной власти в контексте финансовой децентрализации, а также организационные аспекты реализации

нових прав и полномочий административно-территориальних одиниць регіонального рівня.

Ключевые слова: реформа місцевого самоуправління, територіальна організація влади, фінансова децентралізація, організаційна підготовка, програма, концепція.

Постановка проблеми. Реалізація прийнятої в Україні Концепції реформи місцевого самоврядування та змін у частині фінансового забезпечення її заходів є достатньо обґрунтованою, методично виваженою й цілеспрямованою. Спираючись на чинну Конституцію України і пропонувані аспекти змін у її змісті, концепція окреслює контури нової системи фінансового забезпечення розвитку регіонів в умовах децентралізації влади в Україні. Фінансовий аспект децентралізації влади розкривається в прийнятих доповненнях до Податкового і Бюджетного кодексів, в законах України «Про адміністративно-територіальний устрій країни», «Про зміни до Податкового кодексу», «Про місцеве самоврядування» та інших, які тісно пов'язані з національними принципами місцевого самоврядування.

Суттєвим змінам підлягають фінансові взаємовідносини між органами влади, а саме між виконавчою владою і органами місцевого самоврядування, що потребує уточнення та оновлення змісту їх діяльності й конкретизації можливостей у вирішенні проблем фінансового забезпечення. Стає необхідним поглиблення уваги до конкретизації і розподілу нових фінансових повноважень і відповідальності влади регіонів, методів і механізмів їх реалізації. Потребують уточнення й упорядкування технології вирішення їх інноваційних, організаційних та економічних питань та інструментів побудови ефективної моделі фінансового забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвитку місцевого самоврядування присвячені численні наукові дослідження, у тому числі правового поля самоврядування, його поняттєво-категорійного апарату, методам і механізмам розробки управлінських рішень та іншим аспектам.

Водночас питанням удосконалення управління реформами розвитку безпосередньо з боку органів місцевої влади поки достатньої уваги не приділено.

Багатоаспектність реформаторських заходів у місцевому самоврядуванні мотивує поглиблення й активізацію наукових досліджень зі створення структур і механізмів управління цими процесами безпосередньо з боку органів місцевої влади регіонального рівня. На це звертає увагу і група зарубіжних експертів адміністративно-територіальної реформи [12, с. 97].

Впровадження підготовлених реформ і поява більш широкого функціонального простору місцевого самоврядування вимагає різноманітних дій з боку місцевої влади, до яких треба необхідним чином приготуватись, як в аспекті визначення методології їх впровадження, так і створення структур, відповідальних за їх реалізацію [12, с. 97].

Мета статті – визначити генезу становлення місцевого самоврядування в Україні, напрями формування системи самоврядних функцій і завдань на етапі фінансової децентралізації. Запропонувати організаційне забезпечення системи управління місцевими фінансами для побудови і функціонування нової моделі місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема створення системи місцевого самоврядування постала в Україні більше ніж 25 років тому із першими правовими основами системи зміни влади в Україні [1]. Правові засади місцевого самоврядування були закладені в Конституції України [2]. 15 липня 1997 р. була ратифікована Європейська хартія місцевого самоврядування [3].

Реальні кроки створення дієвого місцевого самоврядування в Україні були край повільними і нерегульованими. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформи місцевого самоврядування» [4] і «Про схвалення концепції реформи місцевого самоврядування» [5] не були виконані, а Проект редакції Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної влади в Україні від 21 травня 2012 р.

був знятий з розгляду. Це означало відхід від напрацьованих проектів реформ і призупинення їх реалізації. Затверджена ідеологія реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою станом на 1 січня 2013 р. теж не стала поштовхом для розвитку самоврядування в Україні.

Тільки починаючи з 2014 р., Україна стала на шлях системного реформування місцевого самоврядування. Протягом 2015 р. передбачена реалізація 62 реформ і програм розвитку за чотирма ключовими векторами: ефективний розподіл повноважень (компетенцій) між центром і регіонами, належне ресурсне (фінансове) забезпечення, формування самодостатніх громад і територіальна організація влади на місцевому рівні. Цьому сприяла допомога Євросоюзу, у тому числі виконання ряду проектів напряму «Розвиток місцевого самоврядування в Україні» за сприянням програм ради Європи. Зокрема, проекти «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні» [6], «Підтримка реформи місцевого самоврядування в Україні» інституту громадянського суспільства та інші, результати яких спрямовані на реалізацію Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Зазначені вектори руху спрямовуються на зміни централізованої моделі управління в державі [1, ст. 6] і місцевого самоврядування. Управлінський супровід реформ передбачає суттєве розширення повноважень органів місцевого самоврядування. Ці повноваження мають бути повними, виключними і не можуть скасовуватися чи обмежуватися органами державної влади, якщо це не передбачено законом.

Вперше за роки існування місцевого самоврядування в Україні також передбачено впровадження нової моделі фінансового забезпечення місцевих бюджетів і міжбюджетних відносин, удосконалення казначейського обслуговування бюджетних коштів, посилення відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів та інші види самоврядної і управлінської діяльності [6].

Досягнення повної спроможності влади і населення регіонів до власного ефективного розвитку і реалізація положень Європейської Хартії, принципів субсидіарності, повсюдності та фінансової самодостатності самоврядування потребує перегляду й інституційно-організаційних форм і схем реалізації нових функцій і завдань самоврядування.

Розглянемо особливості проектування окремих завдань фінансового забезпечення регіонів, які передбачені Бюджетним і Податковим кодексами України [7; 8; 9].

До основного складу завдань доцільно віднести:

- організацію цілеспрямованої безперервної і системної діяльності з формування і нарощування фінансового потенціалу регіону й ефективного використання фінансових ресурсів;
- налагодження партнерських фінансових зв'язків суб'єктів впливу на формування, відтворення і розвиток фінансового потенціалу;
- недопущення, пом'якшення суперечливих фінансових інтересів суспільства в системі бюджетного обслуговування муніципальних утворень і здійснення заходів щодо їх гармонізації;
- підтримку раціональної структури і диференціації фінансового потенціалу;
- запровадження інноваційних змін у процесі розвитку міжбюджетних відносин;
- забезпечення збалансованості повноважень органів місцевої влади із фінансовими можливостями та відповідальністю перед населенням і державою;
- перегляд і поліпшення фінансового забезпечення соціальних норм і нормативів за рахунок зростання фінансових можливостей регіону та ін.

Бюджетна автономія та самостійність місцевих бюджетів передбачає їх незалежність від прийняття державного бюджету, самостійне формування і затвердження. Ці кроки на рівні регіонів доцільно починати не тільки із розуміння регіональною владою своїх нових функцій і можливостей фінансування, а і з визначення та обґрунтування власної діяльності,

формування нових завдань щодо їх реалізації, їх місця і статусу в системі місцевого самоврядування.

Очевидно, що зміст, систематизація і технології реалізації нових фінансових повноважень і завдань повинні бути представлені в інституційно-змістовному полі управління як взаємопов'язана, взаємообумовлена і взаємодоповнююча діяльність, об'єднана в окрему підсистему, що створює умови їх належного здійснення і потребує виділення на регіональному рівні системи управління місцевими фінансами.

Цьому сприятиме розробка регіональних програм реформаторських заходів щодо кожного із ключових напрямів реформи місцевого самоврядування в Україні. Відповідно до поставлених завдань реформи формується склад необхідних програмних заходів і перелік доповнених прав і повноважень ОМС стосовно їх участі в побудові і реалізації нової моделі фінансового забезпечення. Фрагмент програми реформування системи управління місцевими фінансами адміністративно-територіальних одиниць регіонального рівня наведено в табл. 1.

**Фрагмент програми реформування системи управління місцевими фінансами
в адміністративно-територіальних одиницях регіонального рівня**

Напрямок сталого розвитку «Україна – 2020», «Розвиток місцевого самоврядування» (розділ 1 «реформа міжбюджетних відносин»)	Стратегії розвитку	Внутрішні реформаторські напрями удосконалення фінансового забезпечення регіональної системи самоврядування	Нові повноваження (розширення, оновлення)	Нова відповідальність (посилення, розширення, поглиблення)
1	2	3	4	
Розмежування повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення напрямів розвитку децентралізації влади на території регіону; • створення нових інституцій і установ, які модифікують наявні та створюють нові моделі здійснення самоврядних повноважень; • розмежування, розподіл і документальне оформлення повноважень і компетенцій фінансових підрозділів у системі управління місцевими фінансами; • визначення посадово-кваліфікаційного штатного розкладу фінансових підрозділів; 	Ініціювання і створення тимчасової комісії ОМС з організації процесів, розмежування повноважень і відповідальності, фінансового забезпечення їх реалізації; визначення збалансованості обсягів виконуваних робіт, їх кадрового забезпечення	Відповідальність за раціональний розподіл і якість дотримання обсягів нових власних і делегованих повноважень; за результати діяльності; за рівень і своєчасність фінансового забезпечення процесів розвитку території	

	<ul style="list-style-type: none"> • розробка моделей функціонального управління 		
<p>Забезпечення бюджетної автономії та організації самостійності місцевих бюджетів</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка концепції регіональної системи управління; • функціональний аналіз і організаційно-інформаційне забезпечення формування і реалізації фінансових потоків за напрямками діяльності; • визначення і сприяння створенню науково-методичних засад управління фінансовими потоками; • призначення керівників процесів плину фінансових потоків; • організація мережного співробітництва фінансових установ, підприємств і жителів на території регіону 	<ul style="list-style-type: none"> • Пошук і створення нових джерел формування фінансового потенціалу регіонів і джерел формування фінансових ресурсів; • розподіл місцевого бюджету за оновленими нормативами; • удосконалення нормативно-розподільчого механізму і методів надання фінансових субсидій та ін. 	<ul style="list-style-type: none"> • за повне і раціональне використання майнового, виробничого і інфраструктурного комплексів як джерел фінансового потенціалу; • за якість, своєчасність і раціональність розробки місцевого бюджету; • за дотримання нормативно-інституційної, інформаційно-аналітичної дисципліни; • за узгодження інтересів влади, жителів і бізнесу

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
Закріплення стабільних джерел доходів та розширення дохідної бази місцевих бюджетів	<ul style="list-style-type: none"> • Методологічне, інформаційно-аналітичне, нормативне, організаційне і змістовне забезпечення механізмів формування і розподілу власних фінансових ресурсів; • обґрунтування структури нових видів трансфертів; • вибір та імплементація інноваційних підходів до визначення прав розпорядників бюджетних програм і коштів внутрішньогосподарського управлінського обліку; • стандартизація (розробка і затвердження стандартів якості) бюджетних процедур розрахунків місцевих нормативів бюджетної забезпеченості; • методичні засади розрахунків вартості застосування соціальних стандартів і фінансової забезпеченості 	<ul style="list-style-type: none"> • Створення механізмів побудови раціональної структури дохідної і видаткової частин місцевого бюджету; • визначення і закріплення джерел фінансового потенціалу і напрямів його збільшення; • контроль і регулювання потоків фінансових ресурсів, що формуються із витоків закріплених джерел фінансового потенціалу; • встановлення напрямів його оновлення і відтворення 	<ul style="list-style-type: none"> • За об'єктивність розрахунків нових видів трансфертів (базових дотацій, субвенцій) окремих заходів; • за неупереджений розподіл коштів бюджету; • за дотримання і розвиток нормативно-аналітичного підґрунтя розрахунків статей доходів і видатків бюджету; • за раціональне використання видатків бюджету та ін.
Розробка організаційно-інституційних засад формування і розвитку власних шляхів	<ul style="list-style-type: none"> • Здійснення організаційної реструктуризації діючої системи управління місцевими фінансами; • запровадження системи прогнозування 	<ul style="list-style-type: none"> • Повноваження вибору змісту функціональних інструментів впливу 	<ul style="list-style-type: none"> • За налагодження безперервного плину фінансових потоків за визначеними

<p>підвищення бюджетної забезпеченості місцевого самоврядування і поповнення місцевих бюджетів</p>	<p>та стратегічного планування політики власного фінансового забезпечення з огляду на встановлені державою параметри і норми;</p> <ul style="list-style-type: none"> • розробка процедур бюджетного регулювання і збалансованості доходів і видатків місцевого бюджету за напрямками діяльності бюджетних установ; • систематичне підвищення професіоналізації працівників фінансових установ підрозділів органів місцевої влади 	<p>на розвиток фінансових можливостей регіону;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ініціювання питань імплементації інноваційних методів і форм діяльності в напрямі підвищення кількості й обсягів джерел фінансового потенціалу; • здійснення контролю за якістю виконання функцій фінансового забезпечення міста розпорядниками бюджетних коштів 	<p>параметрами й напрямками;</p> <ul style="list-style-type: none"> • за порушення напрямів використання фінансових ресурсів; • за нестійку динаміку і несвоєчасне вжиття заходів фінансової стабілізації та фінансової безпеки; • за припинення чи зміну обсягів фінансових потоків у разі їх небажаних порушень за встановленими напрямками та ін.
--	--	--	---

Реалізацію програмних заходів реформи місцевого самоврядування доцільно здійснювати в межах системи управління місцевими фінансами. Концептуальні засади її побудови наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Складові системи управління місцевими фінансами

Складові	Зміст
1	2
Місія	Забезпечення умов децентралізації місцевого самоврядування. Створення нового типу фінансових відносин між державою, регіонами і суб'єктами господарювання, зміцнення фінансової бази і підвищення обсягів фінансових ресурсів розвитку регіонів
Мета створення системи управління	Створення прозорих міжбюджетних відносин, джерел формування, руху і використання фінансових потоків між суб'єктами господарювання, владою і жителями та забезпечення збалансованості результатів діяльності із джерелами і обсягами дотаційності. Забезпечення спроможності ОМС самостійно, за рахунок власних ресурсів вирішувати питання місцевого значення шляхом мобілізації внутрішніх резервів
Цілі	Створення стабільного фінансового підґрунтя місцевого самоврядування, економічного і соціального розвитку територій; сприяння фінансовому забезпеченню технологічних, екологічних, наукових та інших інновацій
Стратегія і політика	Установлення цілей реформування і розвитку фінансових міжбюджетних відносин регіонів з усіма рівнями влади, програмами дій і пріоритетними напрямками розвитку фінансового потенціалу і фінансових ресурсів; розробка комплексних заходів щодо здійснення місії і досягнення цілей формування набору дій і підходів для виконання стратегічних завдань
Рівні управління	Інституційний; управлінський; функціональний
Об'єкти управління	Джерела формування фінансового потенціалу і фінансових ресурсів; формування місцевих бюджетів і фондів розвитку; фінансові муніципальні потоки: регіональний – замкнений потік формування і використання місцевих фінансів; загальнонаціональний фінансовий потік у частині фінансування державою регіональних і місцевих програм; фінансовий потік фондів розвитку; консолідований фінансовий потік для фінансування місцевих програм.

Суб'єкти управління	Фінансові сектори і структури органів місцевої влади, учасники інвестиційних фондів, розпорядники коштів місцевих бюджетів, муніципальні об'єднання суб'єктів господарювання, територіальна спільнота, представники інститутів громадянського суспільства, муніципальні фінансові корпорації, асоціації фінансових менеджерів
Завдання	Поповнення, розвиток, якісне і раціональне використання власного фінансового потенціалу, збільшення джерел продукування фінансових ресурсів, раціональний розподіл і ефективне використання доходів місцевих бюджетів
Функції	Загальні: прогнозування, планування, організація, контроль, оцінювання, координація, регулювання і стимулювання. Спеціальні: <ul style="list-style-type: none"> • акумулювання джерел фінансових ресурсів; • координація діяльності в системі управління фінансами; • програмування і проектування; • створення нормативно-правової бази функціонування. Дослідницькі: діагноз, оцінка і прогнозування напрямів розвитку, оцінка ефективності використання фінансових ресурсів
Принципи	Самозабезпечення, самореалізація, саморегулювання, саморозвиток, адаптивність, стабільність, доповнюваність, інституційне партнерство, погодження, дотримання взаємозв'язаних обов'язків та ін. (див. нижче)
Складові механізми управління	Нормативно-методичні, фінансово-економічні, організаційні, соціальні, інформаційно-комунікативні
Методи управління	Формування міжбюджетних відносин, нормативний метод, балансовий, економіко-математичні методи, прогнозування, планування, бюджетування, оподаткування, фінансовий аналіз, фінансовий контроль, функціонування, інтеграція, мережне управління
Методи оцінювання стану і рівня розвитку	Критеріальні, експертні, графічні, індикаторні, матричні, порівняльні (бенчмаркетинг), параметричні, інтегральні, рейтингова оцінка

Важелі й інструменти впливу	Ставки місцевих податків і зборів; фінансові і мотиваційні стимули; бюджетні кредити; субсидії і субвенції; банківські інструменти; запровадження інструменту впливу (гарантійні операції, кредитування, форми розрахунків, види депозитних оцінок тощо)
Підходи	Системний, відтворювальний, стратегічний, програмно-цільовий, проектно-цільовий, процесний, портфельний, ситуаційний, публічного маркетингу
Очікувані результати	Перехід до нарощування й ефективного використання фінансових ресурсів і коштів місцевих бюджетів, підвищення соціальної відповідальності

Нові повноваження ОМС в системі з управління фінансами повинні здійснюватися на основі таких принципів:

- самозабезпечення (здатність території до продукування достатнього обсягу фінансових ресурсів для фінансування і розвитку);
- науковість (наукове обґрунтування переходу до децентралізованого управління фінансами, наукова підтримка процесів побудови системи управління місцевими фінансами з урахуванням чинного законодавства, сучасних інноваційних методів управління);
- комплексність (одночасне урахування організаційних економічних, соціальних та інших чинників впливу на показники формування, розподілу і споживання фінансових ресурсів);
- погодження (уточнення показників локальних показників процесів фінансових потоків за усіма джерелами, елементами і складовими фінансових ресурсів із суб'єктами системи);
- адаптивність (урахування і передбачення умов для створення здатності системи швидко реагувати на зміни у фінансовому середовищі, здобувати нові можливості нарощування і раціонального використання фінансів з економічно доцільними рівнями податкоємності);

- стабільність (встановлення меж дії норм витрат фінансових ресурсів і умов доцільності їх перегляду, своєчасне вжиття заходів при неаргументованому відхиленні норм);
- пріоритетність (надання переваг у забезпеченні фінансовими ресурсами найбільш пріоритетних напрямів і заходів діяльності);
- доповнюваність (постійний пошук і розширення джерел створення фінансових ресурсів і їх раціональної комбінації);
- інституційне партнерство (заохочення до співробітництва якомога більшої кількості «виробників» потенціального фінансового ресурсу);
- дотримання взаємозалежних обов'язків (закріплення та дотримання взаємозалежних обов'язків у нормативно-розпорядчій і управлінській діяльності, їх документування, оформлення договорів тощо);
- перетворення процесу розподілу фінансів на інструмент ефективного розвитку територій (розподіл фінансових ресурсів здійснюється за умовою чітко обґрунтованих економічних, соціальних, екологічних та політичних аспектів доцільності заходів і процесів розвитку);
- дотримання гармонійної пропорційності власних і державних коштів у місцевому бюджеті і фондах розвитку (зниження державного субсидіювання чи забезпечення з метою підвищення відповідальності міст (регіонів) за власну фінансову спроможність);
- самореалізація (здатність системи самостійно створювати умови до фінансування);
- саморегулювання (наявність повноважень для змін і регулювання параметрів фінансових потоків і процесів);
- саморозвиток (передбачення в змісті функції фінансового управління створення і реалізації чинників розвитку);
- дотримання взаємозв'язаних обов'язків (чітке визначення, розмежування і дотримання обов'язків при здійсненні суспільних процесів і управління ними).

Детальний і змістовний вираз концептуальних положень, методичного, нормативного й організаційного супроводу їх заходів повинен здійснюватися на рівні самих регіонів.

Висновки та пропозиції. Розглянуті управлінські аспекти системного реформування місцевого самоврядування на регіональному рівні дозволять глибше опрацювати інституційні підвалини запровадження заходів реформи щодо фінансової децентралізації, а також організаційне та аналітичне забезпечення її здійснення та дійти таких висновків:

- фінансова децентралізація – це не тільки прийняття і реалізація законів про фінансові можливості розвитку регіонів, а і створення особливого інституту управління їх фінансами, який управляє джерелами формування фінансових ресурсів, визначає і формує зміст функції діяльності органів місцевого самоврядування у сфері фінансів, обґрунтовує правила, норми, процедури, технології і механізми, створюючи інноваційне інституційне поле управління фінансами;

- пріоритетними кроками здійснюваної адміністративно-територіальної реформи на регіональному рівні повинні розглядатись розробка концепції і програми реформування органів місцевої влади, на яких покладеється відповідальність за її реалізацію;

- система управління місцевими фінансами на регіональному рівні повинна базуватися на аналізі й верифікації критеріїв ефективності використання фінансових ресурсів залежно від реальних здобутків економічних видів діяльності на їх території, ділової активності регіонів і здатності органів місцевого самоврядування поєднувати чинники їх цільового застосування;

- наведені концепція і програма системи управління місцевими фінансами у першому наближенні охоплюють всі загальноприйняті складові системи управління фінансами регіону з урахуванням їх особливості і специфічних характеристик як об'єктів управління.

Запропонований зміст, напрями і заходи до місцевої програми реалізації державних реформ місцевого самоврядування в частині фінансової

децентралізації і концепція системи управління місцевими фінансами можуть розглядатись як підґрунтя подальших наукових пошуків і практичних кроків побудови нової моделі місцевого самоврядування і перехід на новий рівень управління фінансовим потенціалом і фінансовими ресурсами регіонів.

Література.

1. Про місцеві ради народних депутатів та місцевого та регіонального самоврядування в Україні: закон України від 07.12.1990 р. № 533-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/533-12>.

2. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

3. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : закон України від 15.07.1997 р. № 452/97-ВР – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/452/97-вр>.

4. Про затвердження плану заходів щодо реалізації концепції реформи місцевого самоврядування: розпорядження КМУ від 02.12.2009 р. № 1456-р – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1456-2009-р>.

5. Про схвалення концепцій реформ місцевого самоврядування: розпорядження КМУ від 29.07.2009 р. № 900-р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

6. Розвиток місцевого самоврядування в Україні: щоквартальний аналітичний огляд (листопад 2014 р. – січень 2015 р.), інститут громадянського суспільства, упорядник Н.В. Наталенко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2015. – 64 с.

7. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: закон України від 28 грудня 2014 р. №79-VIII. – Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/norm_akt/source-ВРУ/type-Закон%20України/79-VIII-28.12.2014.htm

8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо податкової реформи: закон України від 28 грудня 2014 р. №71-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-19>.

9. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади. Швейцарсько український проект «Підтримка децентралізації влади в Україні». – DESPRO – К. : ТОВ «Софія-А», 2014. – 168 с.

10. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI– Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

11. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження КМУ від 01.04.2014 р. № 333-р – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>.

12. Ткачук А.Ф. Децентралізація влади: від потреби до реалізації : робочий зошит. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2013. – 116 с.